

*Magazyn Muzyczny*  
on the map of Polish  
rock-music press: A structural-  
comparative analysis

**„Magazyn Muzyczny”  
na mapie polskiej prasy  
rockowej (analiza  
strukturalno-  
-komparatystyczna)**

Instytut Literatury i Nowych Mediów  
Wydział Humanistyczny  
Uniwersytet Szczeciński  
Aleja Piastów 40 b  
PL 71-065 Szczecin  
e-mail: arttru@interia.pl  
<https://orcid.org/0000-0002-5403-6928>

**Artur Mariusz  
TRUDZIK**

KEY WORDS:  
journalism and pop and rock music, Polish popular  
music magazines in the 20th and 21st centuries,  
*Magazyn Muzyczny*

SŁOWA KLUCZOWE:  
dziennikarstwo i media muzyczne, historia prasy  
polskiej w XX w. i XXI w., „Magazyn Muzyczny”

ABSTRACT  
*Magazyn Muzyczny* was one of the two top 'cult magazines' of the communist period. Like its rival, *Non Stop*, it promoted pop music, especially rock. Both magazines went through a similar evolution, although the latter had a much longer history, as it was the direct successor of *Jazz*, the oldest entertainment music magazine in Central and Eastern Europe, established in 1956. However, since the 1980s — what with editorial, personal, structural changes, and above all the shift of the musical taste of many, mainly young Poles, effected by the rock boom — it became in principle (and in recent years) a virtually new periodical. Its quantitative (structural) analysis has filled the content of this article, but it also forms the basis of a broader study, which is due to appear in print in the near future in the form of a two-volume monograph.

ABSTRAKT  
„Magazyn Muzyczny” był jednym z dwóch najbardziej opiniotwórczych (obok „Non Stopu”), można rzec — kultowych czasopism okresu PRL-u, lansujących muzykę popularną, zwłaszcza rock. Oba przechodziły podobną ewolucję, choć pierwszy z nich miał dużo dłuższą historię, ponieważ był bezpośrednim następcą najstarszego w Europie Środkowo-Wschodniej periodyku poświęconego muzyce rozrywkowej, tj. „Jazzu”, powstałego w 1956 r., jednak od lat 80. wraz ze zmianami redakcyjnymi, wewnętrznymi, strukturalnymi, ale przede wszystkim reorientacją gustów muzycznych Polaków, głównie młodzieży, związanej z boomem rocka, stał się w zasadzie (w ostatnich latach) odrębnym, nowym periodykiem. Jego analiza ilościowa (strukturalna) wypełniła treść tego artykułu, ale stanowi ona również podstawę szerszych badań nad miesięcznikiem, które powinny przyjąć postać dwutomowej monografii.

## Streszczenie

Przedmiotem przeprowadzonych badań był „Magazyn Muzyczny”, najchętniej kupowane, obok „Non Stopu” pismo muzyczne doby PRL-u i jednocześnie tytuł kształtujący muzyczną wrażliwość kilku pokoleń Polaków, ponieważ był on do pewnego momentu kontynuatorem „Jazzu” — najstarszego za żelazną kurtyną tytułu, zogniskowanego wokół problematyki muzyki rozrywkowej. W artykule wykorzystano badania ilościowo-jakościowe, będące również punktem wyjścia do pogłębionej analizy pisma (planowana dwutomowa monografia), wzbogacone metodą porównawczą. Przywołane dane oraz ich heurystyczna i deskryptywna interpretacja, mające ukazać, możliwie w najbardziej realnej formie, wydawane przez 12 lat pismo, usystematyzowano w prymarnych dla prasoznawstwa obszarach: informacji podstawowych, faz rozwojowych, struktury, gatunków dziennikarskich, komunikacji wizualnej i zawartości merytorycznej.

„Umieszczoną na okładce tego numeru, poszerzoną winietą tytułową («Jazz. Magazyn Muzyczny» — przyp. A.T.) pragniemy podkreślić zmiany zakresu tematycznego naszego pisma, wprowadzone w ciągu ostatnich dwóch lat. Nie rezygnujemy z dotychczasowej tematyki”.  
Kolegium Redakcyjne, \*\*\*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 1, s. 2

„Inaugurując pierwszy numer «Magazynu Muzycznego. Jazz», wydany w nowej, jak sądzimy, w atrakcyjniejszej szacie graficznej, wypada podać Czytelnikom kilka informacji i wyjaśnień”.  
\*\*\* (Redakcja), \*\*\*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 1, s. 2

„Od tego numeru naszą i Waszą główną pożywką będzie rock”.  
Redakcja, *Zmieniamy się. Co Wy na to?*, „Magazyn Muzyczny” 1989, nr 4, s. 2

## Introdukcja: cel, metodologia, literatura

Treść/cel artykułu wypada rozpatrywać w sposób trojaki, a mianowicie jako sygnalizację (zaawansowanych) prac nad kompleksową analizą „Magazynu Muzycznego”<sup>1</sup>, zaprezentowanie rezultatów już zakończonych badań<sup>2</sup> oraz wstępne (ogólne) zrekonstruowanie dziejów kultowego czasopisma zorientowanego na rock w dobie Polskiej Rzeczypospolitej Ludowej<sup>3</sup>. W ujęciu teoretycznohistorycznym oraz meto-

---

<sup>1</sup> A.M. Trudzik, „*Magazyn Muzyczny*” 1980–1991. *Ewolucja, struktura, ogólna tematyka, bibliografie zawartości*, Wydawnictwo Naukowe Uniwersytetu Szczecińskiego, Szczecin (w przygotowaniu do druku).

<sup>2</sup> Mowa tutaj o następujących jednostkach systematycznych: 1) ogólne informacje o magazynie; 2) stadia ewolucji; 3) działy, rubryki, stałe miejsca; 4) genologia; 5) komunikacja wizualna/reklama; 6) wykonawcy/muzyczne meritum. Schemat ten wyznaczył automatycznie ós konstrukcyjną publikacji.

<sup>3</sup> Drugim był „Non Stop”, który nadal oczekuje na książkowe opracowanie, a literatura na jego temat obejmuje nieliczne teksty: D. Baran, *Dziennikarze „Magazynu Muzycznego” i „Non Stopu” wobec zachodnich trendów w muzyce (lata 80.)*, [w:] *Słowami o dźwiękach... Muzyka w mediach (nie tylko doby*

dologicznym trzeba zwrócić uwagę na dwie kwestie. Primo: w rodzimym prasoznawstwie czy obrębie dziennikarstwa i mediów muzycznych istnieje wyłącznie jedna książka poświęcona periodykowi o takiej proveniencji („Tylko Rock”) i nieliczne ujęcia monograficzne o tym podsegmencie („Jazz”, „Rock'n'Roll”, „Tylko Rock”). Secundo: zostały w nich jednak ustalone i doprecyzowane ujęcia, pola, metody, techniki badawcze, jakimi operowano także w tym opracowaniu, dlatego autor zrezygnował z ich ponownego omawiania, streszczania, odsyłając zainteresowanych do wskazanych w przypisie prac<sup>4</sup>. Wypada także podnieść, że podstawowa metoda analizy ilościowo-jakościowej została poszerzona o perspektywę porównawczą. Było to zasadne i możliwe, ponieważ — mimo ubogiej literatury w tytułowym obszarze — prace dotyczące „Tylko Rocka” i „Rock'n'Rolla” osadzone na bliźniaczym *modus operandi*. Za taką decyzją przemawiał poza tym charakter prezentowanych w nich periodyków oraz fakt, że pierwszy uznawany bywa za *continuum* „Magazynu Muzycznego”, drugi ukazywał się z nim równolegle (w latach 1990–1991)<sup>5</sup>.

Dostępną współcześnie wiedzę na temat miesięcznika trzeba określić jako fragmentaryczną i wysoce niezadowolającą, by nie rzec — szczątkową czy znikomą, a jak zaznaczono — mowa tu o najważniejszym czasopiśmie muzycznym PRL-u<sup>6</sup>. Z pomocą nie przychodzą również memuarystyka czy źródła popularnonaukowe, gdyż znajdują się w nich jedynie pojedyncze informacje, wypowiedzi kontekstowe

---

*PRL-u*), pod red. B. Afeltowicz, A. Trudzika, Szczecin 2017, s. 47–62; A. Trudzik, *Na styku dwóch epok. „Non Stop” (1988/89) — początki ewolucji rynku prasy muzycznej*, [w:] *Media a Polacy. Polskie media wobec ważnych wydarzeń politycznych i problemów społecznych*, pod red. K. Pokornej-Ignatowicz, S. Jędrzejewskiego, J. Bierówki, Kraków 2012, s. 63–72; tenże, *Bob Dylan przed otrzymaniem Literackiej Nagrody Nobla. Recepcja artysty w polskiej prasie muzycznej rockowo-jazzowej (analiza ilościowo-jakościowa)*, [w:] *Słowami o dźwiękach...*, s. 13–33; tenże, *Rekonstrukcja historii — prasa muzyczna jako pomijany segment prasy wydawanej oficjalnie w stanie wojennym*, [w:] *Media i dziennikarstwo w XX wieku. Studia i szkice*, pod red. M. Kaczmarczyka, M. Boczkowskiej, Sosnowiec 2015, s. 59–78.

<sup>4</sup> A. Trudzik, *Polska prasa muzyczna w dobie transformacji ustrojowej. „Tylko Rock” 1991–2002*, Gdańsk 2017, s. 13–29; tenże, *Na początku był „Jazz”. 60 lat prasy muzycznej (jazz, rock) w Polsce*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2017, nr 1, s. 184; tenże, „Tylko Rock” 1991–2002, „Zeszyty Prasoznawcze” 2014, nr 3–4, s. 565–567; tenże, *Dziennikarstwo i media muzyczne (rock, jazz, pop i inne). Nowe wyzwania w kontekście dekady badań w nowym obszarze nauk o mediach*, [w:] *Z teorii i praktyki komunikacji społecznej. Stan i rozwój badań w Polsce*, pod red. K. Konarskiej, A. Lewickiego, P. Urbaniaka, Wrocław 2018, s. 327–328; tenże, *Czy „Rock'n'Roll” to paradoksalnie pismo hard rockowe/heavy metalowe?*, [w:] *Artyści i sceny metalowej (kontr)kultury*, pod red. J. Koska, Kraków 2020, s. 95–96; tenże, „Rock'n'Roll” (1990–1991). *Niezbyt pomyślna próba transplantacji dobrych wzorców prasy muzycznej (rockowej) z PRL-u do III RP*, [w:] *Dziennikarstwo i media muzyczne a polityka*, pod red. D. Barana, A.M. Trudzika, Opole 2020, s. 109–115.

<sup>5</sup> A. Trudzik, „Rock'n'Roll” (1990–1991)..., s. 109–130; tenże, *Czy „Rock'n'Roll”...; tenże, Dziennikarstwo i media muzyczne (rock, jazz, pop i inne). Nowe wyzwania...*, s. 327–342; *Polska prasa...*

<sup>6</sup> D. Baran, *Dziennikarze...*; A. Trudzik, *Bob Dylan...*; tenże, *Rekonstrukcja historii...*; tenże, *Strategie genologiczne krajowej prasy muzycznej w latach 70. XX w. (jazz, rock, pop)*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2019, nr 4, s. 205–220.

i nieliczne reminiscencje<sup>7</sup>. Zapewne o wiele lepiej wygląda sytuacja, jeśli chodzi o pamięć czytelników, ale tego nie da się w tym miejscu zweryfikować. Mimo to w aspekcie socjologicznym wypada zasygnalizować, że krąg odbiorców magazynu ewoluował wraz z nim samym. Pierwotnie docierał przede wszystkim do słuchaczy jazzu, który skądinąd zaczynał wówczas przejawiać symptomy kryzysu<sup>8</sup>, oraz muzyki rozrywkowej, estradowej, popularnej. Były to osoby w różnym wieku, zazwyczaj z większych miast, studenci. Pomimo wielu działań animacyjnych, organizacyjnych, promocyjnych oraz rozmaitych przedsięwzięć, choćby utworzenia w 1984 r. Wydziału Jazzu i Muzyki Rozrywkowej Akademii Muzycznej w Katowicach<sup>9</sup>, w drugiej fazie historii magazynu pierwotna grupa docelowa, tj. jazzfani, zaczęła się niepokoić o miejsce ich ulubionego rodzaju muzyki na jego łamach, czemu wyraz dawał np. Tomasz Tłuczkiwicz (prezes Polskiego Stowarzyszenia Jazzowego), pisząc, że „żegnano [...] z wielkim żalem, stary, dobry «Jazz», który mimo tych czy innych narzeknięć ze strony środowiska wspaniale nam służył. Cieszymy się [...] z nowej (jego — przyp. A.T.) formuły, licząc na to, że jazz pozostanie w nim obecny”<sup>10</sup>. Niestety, życzenia te okazały się płonne, albowiem o muzyce synkopowanej wspomniano coraz rzadziej, notabene nie tylko w „Magazynie Muzycznym”, a i ona traciła zwolenników zwłaszcza wśród młodzieży, która skłaniała się coraz bardziej ku rockowi. Nowe pokolenie, w tym nastolatki, którzy chętnie nabywali miesięcznik, domagało się jego przeprofilowania, czyniąc to m.in. za pośrednictwem rubryki *Listy/Żale, odgłosy, donosy*<sup>11</sup>. W ostatnim etapie był on ukierunkowany wyłącznie na miłośników rocka i jego odmian, przy czym redakcja starała się trafiać głównie do sympatyków ceniących tradycję tego gatunku: progressive rock oraz cięższe brzmienia<sup>12</sup>, podczas gdy największy rywal, czyli „Non Stop”, lansował heavy metal, rodzimych wykonawców, reggae, punk i alternatywę.

## Metryka tytułu

Przywołane na wstępie cytaty, egzemplifikujące nazewniczą transformację „Magazynu Muzycznego”, nie wyczerpywały naturalnie całokształtu przemian, jakie się w nim dokonywały, dlatego należy się im przyjrzeć bliżej, aczkolwiek od tego

---

<sup>7</sup> W. Królikowski, *Breakout. Absolutnie*, Warszawa 1993, s. 165–166; W. Weiss, *Tomek Beksiński. Portret prawdziwy*, Czerwonak 2016, s. 255–262.

<sup>8</sup> R. Ciesielski, *Polska krytyka jazzowa XX wieku. Zagadnienia i postawy*, Zielona Góra 2017, s. 410–413.

<sup>9</sup> A. Schmidt, *Historia jazzu 1945–1990*, t. 3. *Zgiełk i furia*, Warszawa 1997, s. 235.

<sup>10</sup> T. Tłuczkiwicz, \*\*\*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 1, s. 3.

<sup>11</sup> Zob.: Aneks nr 2, [w:] A.M. Trudzik, „Magazyn Muzyczny” 1980–1991...

<sup>12</sup> Zob.: Aneks nr 5, tamże.

właśnie wątku zaczynając. W chwili formalnego powstania (1980 r.) stanowił on de facto schyłkową postać pierwszego w Europie Środkowo-Wschodniej pisma zajmującego się muzyką improwizowaną, konsekwentnie także tzw. rozrywkową, popularną, młodzieżową, w tym rockiem, tzn. „Jazzu”<sup>13</sup>, przy czym nie powinno się go z nim całkowicie identyfikować. Prawdą było to, że się zeń wywodził i właściwie do końca istnienia redakcja podtrzymywała więź z poprzednikiem, przez pewien czas świadomie nie kryjąc dumy z tych konotacji<sup>14</sup> i uwypuklając jeszcze w 1984 r., że tytuł „ukazywał się od 1956 r. i dawniej nosił nazwę «Jazz»”<sup>15</sup>. Jednak później odwoływała się raczej do warstwy symbolicznej oraz anonsowała emancypację<sup>16</sup>, sugerując projektowane modyfikacje, które w „«MM/Jazz» wprowadzać będziemy stopniowo, bez ulegania chęćce, aby wszystko robić od zaraz”. Od numeru 4. z 1988 r. zaprzestano umieszczania na winiecie zwrotu/podtytułu „Jazz”, tym samym odcinając się definitywnie od wcześniejszych korelacji i zapowiadając „zupełnie nowy «Magazyn Muzyczny». Kolorowy, nowy, zreformowany [...]. Nawet nazwa będzie nieco inna”<sup>17</sup>. Zakończeniem całego procesu było usunięcie ze stopki (styczeń 1991 r.) adnotacji: „dawniej «Jazz»”<sup>18</sup>.

Rozważając możliwości usystematyzowania ewolucji pisma, trzeba zauważyć, że słuszne okazało się wytyczenie trzech cezur: 1) trzylecia 1980–1982, czyli etapu przejściowego, łączącego bogatą spuściznę „Jazzu” z „usamodzielniającym” się, sukcesywnie modernizowanym „Magazynem Muzycznym”; 2) okresu między 1983 r. a 1987 r., tzn. kreowania odrębnej tożsamości, korekty dotychczasowego kształtu, linii redakcyjnej, implementowania aktualnej tematyki; 3) lat 1988–1991, a więc stricte rockowego wymiaru oraz adaptacji miesięcznika funkcjonującego ponad trzy dekady w realiach socjalistycznych do wyzwań kapitalizmu. Niestety, zakończyło się to fiaskiem, a w konsekwencji upadkiem magazynu, co skądinąd było symptomatyczne zarówno dla tego segmentu<sup>19</sup>, jak i całego ówczesnego rynku, albowiem

pierwsze dwa lata przebudowy upływały — w sytuacji totalnego załamania nakładów prasy — pod znakiem szturmów setek nowych (niskonakładowych) pism, próbujących

<sup>13</sup> A. Trudzik, *Na początku...*, s. 185; tenże, *Jazz in Central and Eastern Europe as discussed by Jazz Magazine (1956–1959)*, „Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej” 2020, vol. 55 nr 3 (Special Issue), s. 104–124.

<sup>14</sup> \*\*\*, \*\*\*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1981, nr 2, s. 2.

<sup>15</sup> \*\*\*, \*\*\*, „Magazyn Muzyczny” 1984, nr 4, s. 2.

<sup>16</sup> Redakcja, *Co miesiąc*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1986, nr 2, s. 3.

<sup>17</sup> Redakcja, *Kochani!*, „Magazyn Muzyczny” 1988, nr 3, s. 2.

<sup>18</sup> Stopka redakcyjna, „Magazyn Muzyczny” 1991, nr 1, s. 31.

<sup>19</sup> „Non Stop” powstały w 1972 r. został zlikwidowany w 1990 r., wydawana od 1968 r. „Synkopa” w 1989 r., a utworzony w czerwcu 1990 r. „Rock'n'Roll” przetrwał tylko do sierpnia następnego roku. Zob.: A. Trudzik, *Polska prasa...*, s. 44, 51; tenże, *„Rock'n'Roll” (1990–1991)...*, s. 109–113.

zapełnić luki na mapie wydawniczej odziedziczonej po poprzedniej epoce, stare za gazety i czasopisma [...] nie zawsze umiały skutecznie włączyć się do rywalizacji<sup>20</sup>.

Dopuszczając jednak pewną intelektualną prowokację, można przedłużyć żywot nie tylko badanego miesięcznika, ale i jego prekursora, ponieważ po likwidacji „Magazynu Muzycznego” — w 1991 r. powstał „Tylko Rock”, założony przez Wiesławów Królikowskiego i Weissa, związanych z obu periodykami (we współpracy z innymi osobami z tego kręgu)<sup>21</sup>, w którym uzupełniali, rozwijali koncepcje, niektóre inicjowane nawet przed dekadami. Po zamknięciu również tego tytułu w 2002 r., po półrocznej przerwie, podjęli się misji powołania do życia (nadal wydawanego) „Teraz Rocka”.

W swojej wieloletniej historii redakcja oraz administracja „Magazynu Muzycznego” rezydowała w trzech siedzibach<sup>22</sup> i tyłu było też wydawców<sup>23</sup>, a ponadto raz zmieniono drukarnię<sup>24</sup>. W odniesieniu do objętości w 110 numerach (dwa łączone) wahała się ona od 20 kolumn do 32, a częstotliwość obejmowała cesury: miesięczną (85 edycji), dwumiesięczną (19, w tym 2 podwójne) i kwartalną (6). Najbardziej odczuwalne, bolesne dla czytelników okazało się odejście od cyklu miesięcznego (wywoływało to polemiki, powodowało liczne wyjaśnienia, sprostowania, krytykę odbiorców czy środowisk muzycznych, np. jazzowego etc.)<sup>25</sup>. Nie mniej dotkliwy okazał się wzrost ceny — od 6 zł do 6200 zł (znaczące i bardzo szybkie w efekcie hiperinflacji lat transformacji), a wraz z nią prenumeraty (roczna — z 72 zł do 6600 zł)<sup>26</sup>. Oprócz tych wyraźnie skokowych podwyżek (niezależnych od redakcji) magazyn ewoluował płynnie, stopniowo, koncepcyjnie, o czym zaświadczała m.in. stabilna (w konkretnych fazach) redakcja oraz dobór współpracowników.

<sup>20</sup> R. Filas, *Dziesięć lat przemian mediów masowych w Polsce (1989–1999). Propozycja periodyczacji*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1999, nr 1–2, s. 38.

<sup>21</sup> A. Trudzik, *Polska prasa...; tenże, Tylko Rock* — rezultaty badań nad miesięcznikiem, „Zeszyty Prasoznawcze” 2014, nr 3, s. 565–591.

<sup>22</sup> Pierwotna mieściła się w Warszawie przy Krakowskim Przedmieściu 21/23, następnie przy ul. Kredytowej 5/7, wreszcie (od 1990 r.) przy ul. Koszykowej. Zob.: Stopki redakcyjne.

<sup>23</sup> Pozostawało to w gestii Krajowego Wydawnictwa Czasopism RSW „Prasa – Książka – Ruch”, od lipca 1988 r., Warszawskiego Wydawnictwa Prasowego RSW „Prasa – Książka – Ruch” oraz w przypadku numeru 7–8 z 1991 r. „Vega” Domu Wydawniczo-Handlowego S.A. Zob.: tamże.

<sup>24</sup> Zajmowały się tym Polskie Zakłady Graficzne RSW „Prasa – Książka – Ruch”, a od stycznia 1983 r. Zakłady Wkłęśłodrukowe RSW „Prasa – Książka – Ruch”. Zob.: tamże.

<sup>25</sup> Zob. m.in.: \*\*\* (Red.), \*\*\*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1981, nr 7, s. 2; \*\*\*, \*\*\*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1981, nr 8, s. 3; K. Żukowski, \*\*\*, tamże, s. 5; T. Tłuczkiewicz, \*\*\*, [w:] *Korespondencja*, tamże; tenże, \*\*\*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 1, s. 3; \*\*\*, \*\*\*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1986, nr 1, s. 2.

<sup>26</sup> Zob.: Prenumerata, „Magazyn Muzyczny” 1980–1990.

Na czele pisma stały jedynie trzy osoby: Janusz Mechanisz, Marian Butrym i Wojciech Sławomir Kaczorowski oraz podmiot zbiorowy, tj. zespół. Grono redakcyjne w kolejnych etapach formowało się następująco — I faza: „kolegium”: Wiesław Królikowski, Mirosław Makowski, Janusz Mechanisz (sekretarz) oraz Jerzy Rzewuski. W 1982 r. Królikowski został sekretarzem, a Mechanisz redaktorem naczelnym. II faza: Marian Butrym (redaktor do chwili śmierci), Korneliusz Pacuda (zastępca — do kwietnia 1988 r.), Mechanisz (zastępca — do 1986 r.; po nim Ewa Marczyńska), Królikowski (sekretarz — w redakcji zasiadał do maja 1991 r.), Barbara Józwiak (od lipca 1986 r. do stycznia 1990 r., jako sekretarz), Rzewuski, Anna Kulicka, Adam Halber (do kwietnia 1988 r.), Ewa Nowakowska (do lutego 1988 r.), Wiesław Weiss (do stycznia 1989 r.), Teresa Zalesińska (1983–1987) — wszyscy członkowie. Funkcję fotoreporterów pełnili Makowski oraz Andrzej Kiełbowicz, a od listopada 1988 r. również Jerzy Stokowski. W kwietniu 1988 r. dołączył do redakcji Roman Rogowiecki w roli komentatora (po roku mianowano go zastępcą redaktora naczelnego), a w czerwcu Sławomir Gołaszewski (do kwietnia następnego roku). Poza tym w lipcu (na dwa miesiące) zespół zasilili Kiełbowicz. III faza: Wojciech Sławomir Kaczorowski (redaktor naczelny — od lutego 1989 r.) oraz znani z poprzednich lat: Marczyńska, Królikowski, Rogowiecki, Rzewuski. Redaktorami technicznymi byli: Maria Kwiatkowska, Katarzyna Malarska, Tomasz Kazubek, Piotr (Sebastian) Rosiński, Tomasz Wójcik „Waciak”, Marta Szubert. Za opracowanie graficzne odpowiadał Aleksander Stefanowski (od 1980 r.) oraz tylko w ostatnim okresie Tadeusz Baranowski i Marek Trojanowski (od marca 1985 r. samodzielnie)<sup>27</sup>.

Autorzy dzielili się (od 1987 r.) na: 1) stałych współpracowników<sup>28</sup> (Tomasz Beksiński, Jacek Demkiewicz, Andrzej Dorobek, Karol Majewski, Jacek Marczyński — vel: Jotem, Paweł Sito); 2) korespondentów (zagranicznych): Rainer Bratfisch (NRD), Andriej Iwanow (Bułgaria) i (polskich): Sławomir Gołaszewski, Piotr Majewski, Daniel Wyszogrodzki, Piotr Czesław Baranowski, Dorota Duda, Anna Kulicka, Wojciech Ossowski. W kwietniu 1988 r. zaniechano wewnętrznych różnic, automatycznie dokooptowując do współautorów: Przemysława Mrocza, Tomasza Słonia, Grzegorza Brzozowicza (zastąpił Gołaszewskiego). W kolejnych miesiącach miały miejsce dalsze roszady, odeszli m.in. Duda, Bradfisch, Baranowski, Majewski, Demkiewicz, Sito, Słoń, Brzozowicz, Mroczek, Beksiński, Wojewódzki, Marczyński, a pozostałych wzmocnili: Monika Dzieran (fotograf), Weiss, Arkadiusz Pragłowski, Kuba (Jakub) Wojewódzki, Jerzy Stokowski, Arkadiusz Stegenka, Igor Stefanowicz, Leszek Banaszak, Darek Majewski, Sławomir Młynarczyk<sup>29</sup>.

<sup>27</sup> Zob.: Stopki redakcyjne 1980–1991.

<sup>28</sup> W „Tylko Rocku” byli to: „stale obecni na łamach”, „częściej niż czasami obecnych na łamach”. Zob.: A. Trudzik, „Tylko Rock” — *dzieje pisma...*, s. 569.

<sup>29</sup> Zob.: Stopki redakcyjne „Magazynu Muzycznego” 1980–1991.

W ciągu 12 lat najwięcej tekstów opublikowali: W. Królikowski (769, w tym 1 wspólny), J. Rzewuski (714), R. Rogowiecki (274, w tym 1 wspólnie), W. Weiss (244), T. Beksiński (243), J. Mechanisz (214), P. Mroczek (202), A. Pragłowski (131, w tym 1 wspólnie), J. Marczyński/Jotem (121), A. Halber (111, w tym 1 we współpracy), S. Gołaszewski (103, w tym 12 wspólnie), G. Brzozowicz (72, w tym 3 jako współautor), J. Wojewódzki (68), T. Słoń (64, w tym 4 wspólne), K. Pacuda (63, w tym 2 we współpracy), E. Nowakowska (57), A. Kulicka (51), M. Makowski, Jacek Demkiewicz (po 50)<sup>30</sup>.

### Ewolucja czasopisma wobec lejtmotywów redakcyjno-felietonistycznych

Wobec poczynionych już ustaleń zrozumiałą hipotezą była prognoza, że początkowy etap rozwoju periodyku (Już nie „Jazz” — jeszcze nie „Magazyn Muzyczny”) powinno cechować, choćby ze względu na skład redakcji (Mechanisz, Królikowski, Rzewuski, Makowski, Weiss) wywodzącej się z „Jazzu”, podtrzymanie dotychczasowej linii programowej. Supozycja ta była trafna, gdyż jego układ (rubryki), tematyka, współpracownicy pozostały w sumie niezmiennie. Mimo to pojawiały się symptomy nadchodzącej metamorfozy. Autorzy coraz chętniej, odważniej pisali o rocku i jego odmianach, lecz nadal przeważała problematyka jazzowa (częściowo klasyczna). Bieżące informacje postanowiono gromadzić w *Wiadomościach i relacjach* — różnaitościach ze świata jazzu, rocka, wieściach o koncertach, wydarzeniach muzycznych etc.<sup>31</sup> Zasadniczą część czasopisma wypełniały wtedy recenzje, artykuły oraz inne materiały stricte muzyczne<sup>32</sup>, przy czym nie zabrakło też felietonów, wstępniaków bądź polemik w kwestiach tzw. okółomuzycznych, szczególnie szkolnictwa, edukacji, animacji kultury muzycznej wśród dzieci i młodzieży (nieraz utrzymanych w duchu socjalistycznym)<sup>33</sup>, czyli wątków pojawiających się w każdym etapie progresji miesięcznika. Obok nich permanentnie odnoszono się do: rodzimej

<sup>30</sup> Dane statystyczne wykorzystane w pozostałej części pochodzą właśnie z addendy, zawierającej zapis i wyniki przeprowadzonych badań, zob.: A. Trudzik, Aneks nr 2, [w:] „Magazyn Muzyczny” 1980–1991...

<sup>31</sup> Zob. m.in.: jm, \*\*\*, [w:] *Wiadomości i relacje*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 4, s. 3; wk, \*\*\*, tamże, nr 9, s. 3; rr, \*\*\*, tamże 1981, nr 6, s. 3 (i in.).

<sup>32</sup> A. Trudzik, „Rockolucja”. *Ewolucja „Magazynu Muzycznego” (1980–1991) w kierunku pisma rockowego* (w opracowaniu).

<sup>33</sup> Zob. m.in.: W. Weiss, *Spotkanie twórców i wykonawców piosenki amatorskiej w Myśliborzu*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 1, s. 5; J. Pielka, *ZSMP. Śpiewamy razem*, tamże, s. 7; A. Karpiński, *Przegląd szkolnych zespołów muzyki rozrywkowej*, tamże, nr 9, s. 5 (i inne).

fonografii<sup>34</sup> i problematyki rocka<sup>35</sup> oraz życia scenicznego (festiwale, koncerty, imprezy masowe)<sup>36</sup>.

II etap (W poszukiwaniu optymalnej formuły) trzeba w znacznej mierze uosabiać z postacią Butryma (przedtem niezwiązanego z periodykiem) oraz ludźmi, których włączył do zespołu, zwłaszcza Pacudą i Halberem. Już te trzy nazwiska zwiastowały odmienną strategię prowadzenia pisma i preferowanej w nim problematyki, które stało się wówczas *expressis verbis* magazynem (z plusami i minusami tego stanu rzeczy). Sporo uwagi zaczęto kierować w stronę wizualną: większy format, dużo zdjęć, fotoreportaży, unowocześniony layout, bogata kolorystyka etc. Readaptacji ulegał język i styl będący momentami gawędziarski (np. w tekstach o country), innym razem dosadny, wyrazisty (rock, heavy metal), jednak nie wolny od socjalistycznej nowomowy czy oficjalnej tudzież *implicite* aprobaty panującego reżymu (felietonistyka). Systematycznie, lecz bez pospiechu ograniczono zagadnienia jazzu i muzyki poważnej, zastępując je problematyką rockową, ale i country, bluesa, folku. Podejmowano się odtworzenia dziejów jazzu i rocka, określenia ich położenia w latach 80. i ekstrapolowania przyszłości<sup>37</sup>. Zainicjowany w I fazie przegląd poziomu krajowej fonografii (LP) został poszerzony o nowe nośniki (VHS, teledyski), a także ocenę, doradztwo w materii sprzętu audio-wideo<sup>38</sup>, a ponadto objaśnianie zjawiska listomanii, tj. podsumowań, zestawień, rankingów, list przebojów<sup>39</sup>. Trwałym elementem pozostała dysputa o edukacji muzycznej<sup>40</sup> oraz rozważania o sytuację rocka nad Odrą i Wisłą<sup>41</sup>.

<sup>34</sup> Zob. m.in.: M. Cabanowski, *Polska fonografia jazzowa w latach siedemdziesiątych*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 3, s. 8; wk, *Tęsknota za dobrym rzemiosłem*, tamże 1982, nr 2, s. 17 (i in.).

<sup>35</sup> Zob. m.in.: J. Rzewuski, *W stronę lat osiemdziesiątych. Wariant angielski*, tamże 1980, nr 10, s. 12–14; tenże, *Pionierzy nowej fali*, tamże 1981, nr 1, s. 10–13 (i in.).

<sup>36</sup> W. Królikowski, *Rockin' Jamboree*, tamże 1980, nr 12, s. 8; J.A. Rzewuski, *I Ogólnopolski Przegląd Muzyki Młodej Generacji — Jarocin '80*, tamże, nr 10, s. 6; J.A. Rowiński, *Festiwale? Ile i jakie?*, tamże, nr 12, s. 14 (i in.).

<sup>37</sup> Zob. m.in.: J. Mechanisz, *Bez odpowiedzi*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 2, s. 2; T. Szachowski, *Jazzrockowe Postscriptum*, tamże, nr 4, s. 13; W. Weiss, *Walka o ogień*, „Magazyn Muzyczny” 1984, nr 1, s. 7; W. K.[rólikowski], *Dozwolone do lat 18?*, tamże, nr 2, s. 10 (i in.).

<sup>38</sup> A. Halber, *Proteza dla fonografii*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 2, s. 6–7; Jotem, *Rozum i dźwięk*, „Magazyn Muzyczny” 1985, nr 3, s. 2; A. Halber, *Video kompleks*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1986, nr 3, s. 22–25 (i in.).

<sup>39</sup> Zob. m.in.: \*\*\*, *Złota Lista Przebojów Programu Trzeciego*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 2, s. 28; M. Butrym, *Tajemnice istnienia*, „Magazyn Muzyczny” 1985, nr 1, s. 3; W. Królikowski, *W polowie*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1987, nr 1, s. 7–9 (i in.).

<sup>40</sup> E. Nowakowska, *Z czym do Turka?*, „Magazyn Muzyczny” 1984, nr 3, s. 19; taż, *Grajcie w Głogówku. Pierwsze Opolskie Prezentacje Młodych Muzyków*, tamże, s. 20–21; Jotem, *Talent na festiwalu*, tamże, nr 5, s. 2 (i in.).

<sup>41</sup> J. Marczyński, *Pensja dla muzyka*, „Magazyn Muzyczny” 1985, nr 3, s. 20; tenże, *Wojna z głuchymi*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1986, nr 6, s. 3; Jotem, *Kolejka do kasy*, tamże 1987, nr 1, s. 2 (i in.).

Ostatnie lata ukazywania się miesięcznika zbiegły się w czasie z kresem epoki PRL-u, choć do jego likwidacji przyczynił się proces *in genere* postrzegany jako pozytywny, tzn. transformacja ustrojowa, zwłaszcza jeden jej faktor: zastępowanie gospodarki socjalistycznej — kapitalistyczną, a dokładnie sposób oraz tempo wdrażania mechanizmów wolnorynkowych, którym magazyn (i wiele innych gazet, bądź czasopism) nie był w stanie podołać. Zanim do tego doszło, kierownictwo przejął W.S. Kaczorowski (także osoba z zewnątrz), a grono dziennikarzy i publicystów zasilił „Nonstopowicze”, czyli osoby, które odeszły z konkurencyjnego tytułu (Słoń, Wojewódzki, Sito i in.) na znak protestu przeciw mianowaniu redaktorem Zbigniewa Hołdysa w miejsce Wojciecha Manna. W końcowej fazie ponownie unowocześniono szatę graficzną, a merytorycznie skupiono się niemal wyłącznie na rocku i pokrewnych mu nurtach. Nie udało się niestety wyeliminować niektórych negatywnych zaszłości, przede wszystkim w publicystyce (tu: powracające rozważania o branży rozrywkowej, kryzysie fonografii, edukacji muzycznej etc.)<sup>42</sup>. Istotnym *novum* było realne oddanie głosu czytelnikom i wyjście im naprzeciw (dwustronna komunikacja reifikowana w *Zalach i odgłosach*)<sup>43</sup>.

### Struktura (działy, rubryki, stałe miejsca)

W zestawie poznanych czasopism rockowych w optyce strukturalnej najbardziej zbliżonym do „Magazynu Muzycznego” zdawał się być „Rock'n'Roll”, ponieważ „nie wyodrębniano (w nim — A.T.) działów, ale utworzono kilkadziesiąt rubryk”<sup>44</sup>. Minimalną różnicą było to, że w pierwszym z nich zaferowano trzy quasi-działy (*Mroczni niezależni*, *News*, *V Video Klub*), jednak ich przeznaczenie, częstotliwość przemawiała za tym, aby zaliczyć je do rubryk. Tego typu wątpliwości nie wzbudzała wewnętrzna budowa „Tylko Rocka”, w którym wszystkie komponenty mieściły się w ramach obowiązujących standardów, a układ pisma podporządkowano zasadzie podziału na część informacyjną, publicystyczną, recenzencką oraz wkładkę<sup>45</sup>. Wracając do architektury analizowanego czasopisma, należy stwierdzić, że była ona w gruncie rzeczy czytelna, co wynikało ze spójnego, utrzymywanego przez dłuższy czas, przyjętego w danym okresie modelu kompozycyjnego lub dostosowywania go

<sup>42</sup> Jotem, *Lista nieobecnych*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1988, nr 2, s. 5; E. Nowakowska, *Marchewka ma lepiej*, „Magazyn Muzyczny” 1988, nr 12, s. 23; W.S. Kaczorowski, *Gdzie są rekiny?*, tamże 1989, nr 4, s. 2; tenże, *Nie tylko szmal*, tamże 1989, nr 11 s. 2 (i in.).

<sup>43</sup> K. Słupina, \*\*\*, [w:] *Żale, odgłosy, donosy*, „Magazyn Muzyczny” 1989, nr 4, s. 31; W. Baj, \*\*\*, tamże, s. 31; P. Rochała, \*\*\*, tamże 1990, nr 1, s. 31 (i in.).

<sup>44</sup> A. Trudzik, *Dziennikarstwo i media muzyczne (rock, jazz, pop i inne)*. *Nowe wyzwania...*, s. 339.

<sup>45</sup> Tenże, *Polska prasa muzyczna...*, s. 185–326.

do nowych uwarunkowań. Ogółem w miesięczniku pojawiło się 68 rubryk (i 7 stałych miejsc), a ich żywotność wynosiła od trzech numerów (minimum zaliczenia do rubryki) aż po drukowanie w każdym numerze<sup>46</sup>. Wśród nich godne dostrzeżenia były — informacyjne: *33 1/3*, *Cały ten zgiełk*, *Krzyki i szepty* (z dopuszczalną manierą komentatorską), z którą dużo łączyło inne, podobne, znane z „Tylko Rocka”<sup>47</sup>; recenzencko-informacyjne: *Płyty*; recenzenckie: *Recenzje*, *Płyta miesiąca*, *Książki*; poradnikowe: *Bajery...Buzery...*, *Co czytać?*, *Gielda płyt* — koncepcja nader popularna w PRL-u; felietonistyczne (Jotem, Butrym); rozbudowana *Korespondencja* (z zagranicy); wywiady: *Mistrzowie drugiego planu*; sprawozdania, wrażenia i refleksje z koncertów: *Owacje i gwizdy*; *Nekrologi* oraz rzadkie w tym segmencie *Tłumaczenia*.

## Genologia

Przy analizie gatunków dziennikarskich na łamach „Magazynu Muzycznego” pomocnym źródłem i punktem odniesienia był artykuł pt. *Strategie genologiczne krajowej prasy muzycznej w latach 70. (jazz, rock, pop)*<sup>48</sup>. Mimo że dotyczył on poprzedniej dekady, to na tej niwie nie zaszły daleko idące transpozycje, wobec czego gros z podówczas reifikowanych schematów, normatywów obowiązywało również w następnym dziesięcioleciu i wykorzystywano je w badanym tytule, którego analiza ilościowa wykazała, że wypełniały go: 1) w rodzaju informacyjnym (wzmianki, notatki, newsy — łącznie 4627 w 106 numerach, dyskografie — 164;75, wideografie — 2;2, infografika — 1;1, informacje — 1981;101, informator [festiwalowy] — 1;1, kalendaria — 15;15, korespondencje [zza granicy] — 76;50, nekrologi — 152;71, przeglądy prasy — 25;25, sprawozdania — 526;98, sylwetki, biogramy — 137;76, zapowiedzi — 51;44, tj. ogółem — 7758;665); 2) publicystycznym (artykuły — 718;106, artykuły wstępne — 59;59, biografie zbiorowe — 264;92, felietony — 186;95, komentarze — 304;52, recenzje — 1052;105, reportaże — 2;2, reportaże [z koncertu] — 98;48, sprostowania — 24;21, tj. w sumie — 2707;580); 3) mieszanym (wywiady — 323;100, listy do redakcji: 210;450; odpowiedzi na listy do redakcji — 147;44, listy, jako tzw. „nawiązę korespondencję” — 66;13, listy, pt. „poszukuję” — 674;60; polemiki — 7;5, tj. razem — 1727;672); 4) pozadziennikarskim (cytaty — 162;51, dowcipy — 5;1, komunikaty — 3;1, konkursy — 32;23; kroniki — 3;3, krzyżówki — 7;7, listy przebojów — 27;24, przed-

<sup>46</sup> Zob.: Aneks nr 1, [w:] A.M. Trudzik, „Magazyn Muzyczny” 1980–1991...

<sup>47</sup> A. Trudzik, *Polska prasa muzyczna...*, s. 337–340.

<sup>48</sup> Tenże, *Strategie genologiczne krajowej prasy muzycznej w latach 70. XX w. (jazz, rock, pop)*, „Zeszyty Prasoznawcze” 2019, nr 4, s. 205–220.

ruki — 3;2, P.S., przypisy — 270;97, referat — 1;1, scenariusz — 1;1, słowniczki — 3;3, teksty piosenek — 13;7, tłumaczenia — 87;23, zapis nutowy — 1;1, życzenia, podziękowania — 4;4, tj. sumarycznie — 622;240<sup>49</sup>.

Metaanaliza tych danych uwidoczniła, że z ogółu 12 814 materiałów najwięcej było informacyjnych: aż 60,54%, tylko ok. 1/5, tzn. 21,12% przypadło publicystyce, a 13,48% gatunkom hybrydowym i zaledwie 4,85% pozostałym. Per analogiam w „Tylko Rocku” rozkładało się to w taki sposób: 34,41% stanowił rodzaj informacyjny, natomiast blisko połowę publicystyczny — 47,84%. Podobny był odsetek form transgranicznych — 9,98 i pozadziennikarskich — 7,76<sup>50</sup>. Z kolei w „Rock'n'Rollu” proporcje były następujące: 32,47%; 40,57%; 11,23%; 13,86%; ergo (oprócz ostatniego) w pułapach nieodległych od „Tylko Rocka”<sup>51</sup>. Redakcja „Magazynu Muzycznego” w zasadzie jako jedyna udostępniała czytelnikom krzyżówkę, tłumaczenia i rubryki znamienne dla PRL-u: „poszukuję”, „nawiąże korespondencję”. Teksty informacyjne nie nużyły fanów, ponieważ wiadomości szczególnie z zagranicy, trudno dostępne wtedy dla Polaków, zamieszczano w stałym miejscu, operując przy tym sprawnie warsztatem. Były one w niewielkim stopniu nasycane odautorskimi wtrętami, komentarzami, aluzjami, które wprawdzie wykraczałyby poza kanony gatunkowe, ale czyniły pismo bardziej wyrazistym, rockowym. W module publicystycznym ujawniły się dysproporcje ilościowe, ale i jakościowe, np. Butrym w kilku felietonach nie odbiegał manierą i narracją od partyjnego politruka bądź wywodził absurdalnie rodzimą muzykę rozrywkową od... „Teatryku Żołnierza przy I Dywizji”<sup>52</sup> oraz piosenek doby socrealizmu, które... „zaskakująco świeżo brzmiały”, wreszcie agitując do włączania pisma (i fanów) w obchody święta Wojska Polskiego. Jeśli zaś chodzi o ważne w prasie muzycznej recenzje, to były one dość wysublimowane, zniuansowane, zazwyczaj pozytywne i mniej krytyczne niż w „Tylko Rocku” i „Rock'n'Rollu”. Dwa ostatnie rodzaje we wszystkich pismach były dopełnieniem podstawowych<sup>53</sup>.

Ponieważ wymogi formalne (objętość) nie pozwoliły na bardziej dogłębne ustosunkowanie się do sfery językowej tekstów, autor zawarł je w dwóch zdaniach, ufając, że oddadzą one istotę zagadnienia. Były one poprawne, utrzymane w stonowanym, raczej zachowawczym stylu, ale od połowy lat 80. zaczęły być pisane bardziej na rockową nutę, choć nie tak swobodnie, slangowo, jak w „Non Stopie”<sup>54</sup>, a z pewnością nie tak wulgarnie, jak zdarzało się np. w „Rock Estradzie”<sup>55</sup>. Po

<sup>49</sup> Aneks nr 3, [w:] A.M. Trudzik, „Magazyn Muzyczny” 1980–1991...

<sup>50</sup> Tenże, *Polska prasa muzyczna...*, s. 329–331.

<sup>51</sup> Tenże, „Rock'n'Roll” (1990–1991)..., s. 112.

<sup>52</sup> M. Butrym, *40 lat minęło...*, „Magazyn Muzyczny” 1984, nr 4, s. 3.

<sup>53</sup> Tenże, *Do siego...*, „Magazyn Muzyczny” 1985, nr 6, s. 3.

<sup>54</sup> A. Trudzik, *Na styku dwóch epok...*, s. 63–72.

<sup>55</sup> Tenże, *Polska prasa muzyczna...*, s. 67–68, 94.

1989 r. m.in. w „Rock'n'Rollu” nabrały one większej ostrości<sup>56</sup>, a pełne spektrum środków wyrazu udało się wydobyć w „Tylko Rocku”<sup>57</sup>.

### Komunikacja wizualna/reklama

Tak samo lapidarnie, lecz z innej przyczyny, można spointować rolę reklam, ponieważ z ogólnej liczby — 3168 jego stron zajmowały one zaledwie ok. 48, tj. 1,5% (do 1983 r. nie było ich wcale). Łącznie ukazało się 249 tego rodzaju materiałów (w tym autoreklamy), opublikowanych w 61 numerach<sup>58</sup> i tutaj należałoby szukać analogii z „Rock'n'Rollem” (śr. 4,47% w numerze)<sup>59</sup>, lecz nie „Tylko Rockiem”, w którym ich udział w strukturze był z wielu powodów (objętość, lata wydawania etc.) nieporównywalny — wynosił 19,085%<sup>60</sup>. *A propos*, w II połowie lat 80. wypełniały one w „Non Stopie” nawet 5–8 z 32 stron, tj. ok. 20% powierzchni<sup>61</sup>.

Zgoła inaczej przedstawiało się znaczenie fotografii, stanowiącej pokaźną część „Magazynu Muzycznego”, w którym pojawiło się 5076 zdjęć różnych formatów (kładziono duży nacisk na fotoreportaże oraz plakaty)<sup>62</sup>, zajmujących 32% jego objętości, a więc niemal tyle samo, ile w „Rock'n'Rollu” — 30,09%<sup>63</sup> i relatywnie więcej, niż w „Tylko Rocku” (18,9%)<sup>64</sup>. Należy tu jednak przypomnieć, że miesięcznik Weissa i Królikowskiego w 1/5 wypełniała reklama, w zasadzie nieobecna w dwóch pierwszych. *Signum temporis* tamtych lat było to, że ponad 2200 fotografii (2208) nie miało podpisów (w demokracji ludowej prawa własności w tej sferze były nieregulowane, zatem ciekawe zdjęcia, np. z zachodnich pism zwyczajnie wycinano i bez konsekwencji wklejano). Bez względu na to redakcja zatrudniała fotografów i współpracowała z nimi (już legalnie). W badanym tytule autorem największej liczby zdjęć był Makowski (784), któremu wtórowali: Kielbowicz, wykonując ich jednak o połowę mniej (391; 62 prace było ich dziełem wspólnym) oraz Monika Dzieran (173). Oprócz nich jedynie przy trzech nazwiskach widniał podpis pod co najmniej 40 fotografiami: Jerzy Stokowski — 61; Anna Kulicka — 50, Darek Majewski — 40<sup>65</sup>.

<sup>56</sup> Tenże, *Czy „Rock'n'Roll”...*

<sup>57</sup> Tenże, *Polska prasa muzyczna...*, s. 331–337.

<sup>58</sup> Aneks nr 2, [w:] A.M. Trudzik, „*Magazyn Muzyczny*” 1980–1991...

<sup>59</sup> A. Trudzik, „*Rock'n'Roll*” (1990–1991)..., s. 108–112.

<sup>60</sup> Tenże, *Polska prasa...*, s. 783.

<sup>61</sup> Tenże, *Na styku dwóch epok...*, s. 69.

<sup>62</sup> Aneks nr 2, [w:] A.M. Trudzik, „*Magazyn Muzyczny*” 1980–1991...

<sup>63</sup> Tenże, „*Rock'n'Roll*” (1990–1991)..., s. 120.

<sup>64</sup> Tenże, *Polska prasa...*, s. 533–534.

<sup>65</sup> Aneks nr 3, [w:] A.M. Trudzik, „*Magazyn Muzyczny*” 1980–1991...

Skupiając się na wizualnej promocji wykonawców/gatunków, trzeba stwierdzić, że w „Magazynie Muzycznym” hegemonem bezapelacyjnie byli rockmani i reprezentanci pokrewnych nurtów, którzy widnieli najczęściej na „jedynkach”: The Rolling Stones, Deep Purple, Metallica (po 3x); Cocteau Twins, Dire Straits, The Police, Prince, David Bowie, Bruce Springsteen, TSA, Miles Davis (2x). Bezapelacyjna przewaga ujawniła się też na rozkładówkach: klasyczny rock: (51,92%), hard rock/heavy metal (9,61%), pop i pop-rock (7,7%); jazz, reggae i pozostałe nurty rocka (30,76%). Dominację potwierdzała ponadto liczba dedykowanych konkretnym artystom zdjęć: The Beatles (76), The Rolling Stones (57), TSA (47); Metallica (43); Brygada Kryzys (42); Dżem (41); Lady Pank, David Bowie (po 39); Deep Purple (34); Iron Maiden, Voo Voo (po 31). Wręcz przytłaczające okazało się „zgrupowanie” artystów/zespołów w ramach rodzajów/gatunków/odmian: klasyczny rock (27,31%), hard rock/heavy metal (13,45%), jazz/jazz rock (10,12%), pop-rock (6,9%), (6,1%), rock alternatywny/indie/Manchester/4AD (5,3%); z pozostałych żaden nie osiągnął 5%!<sup>66</sup>

Dla porównania w „Tylko Rocku” wzrok czytelników mieli przyciągać: The Rolling Stones i Metallica (po 120 zdjęć), Hey (115), Deep Purple (112), The Beatles (106), U2 (105), czyli oprócz formacji Piotra Banacha i Katarzyny Nosowskiej zespoły, po które najchętniej sięgano także w „Magazynie Muzycznym”<sup>67</sup>. Jeśli chodzi o „Rock'n'Roll”, to wizja lansowania artystów za pomocą fotografii, a z drugiej strony — pozyskiwania przez to odbiorców była oparta na wykonawcach o proweniencji hardrockowej/heavymetalowej, a więc mających rodowód rockowy, ale już w latach 80. z wypracowanym własnym statusem. Na „jedynkach” stanowili oni aż 57,9% ogółu, choć na tylnej okładce znacznie mniej — 23,33% oraz pojawiali się na nielicznych plakatach (50%)<sup>68</sup>.

### Zawartość merytoryczna (muzyczna)

W ciągu 12 lat czytelnicy „Magazynu Muzycznego” mieli sposobność osiąść wiedzę o 3210 artystach/zespołach (plus o tzw. różnych wykonawcach — 2613 tekstów i ludziach „z branży”, niemuzykach). Blisko 1/3 (34,91%) z nich zaliczała się do świata rocka, hard rocka/heavy metalu i alternative rocka. Związki z rockiem miało też kolejnych 974 wykonawców (30,28%), a więc bez trudu można obliczyć, że poświęcano mu blisko 2/3 (64,17%) treści pisma (pomijając grupy jazzrockowe, formalnie zaliczone do jazzu — 12,34%). Inne gatunki były obiektywnie marginalne:

<sup>66</sup> Tamże.

<sup>67</sup> A. Trudzik, *Polska prasa...*, s. 542; tenże, „*Tylko Rock*” 1991–2002..., s. 576–577.

<sup>68</sup> Tenże, „*Rock'n'Roll*” (1990–1991)..., s. 121–122; tenże, *Czy „Rock'n'Roll”...*, s. 97.

pop (7,55%), muzyka poważna (3,45%) itd. Wnioski te potwierdziła analiza pod kątem materiałów poświęconych danemu zespołowi/wykonawcy: The Rolling Stones (62), David Bowie, Madonna (52), The Beatles (48), Bob Dylan (46), Prince (43), Sting (41), Michael Jackson (38), Maanam, Paul McCartney (36). Posiłkując się jeszcze inną metodologią, tzn. przypisaniem artystów do macierzystych zespołów, a tych z zintegrowania z różnymi „wcieleniami”, w „Magazynie Muzycznym” prym wiodli: The Beatles (148), The Rolling Stones (106), Deep Purple (82), Miles Davis (80), Armia, Brygada Kryzys, Izrael (73), Black Sabbath (67), Led Zeppelin (63), Metallica (55), The Police (63) i D. Bowie (58), B. Dylan (53), Madonna, Tomasz Stańko (po 52), Republika (51). Bazując na tych statystykach, nie sposób zaprzeczyć, że merytoryczną (muzyczną) oś magazynu wyznaczało historyczne współzawodnicstwo między The Beatles i The Rolling Stones oraz Led Zeppelin i Deep Purple. Atencją darzono też artystów kojarzonych z dekadą lat 80. (Metallica, Bowie, The Police) oraz prekursorów nowej fali rocka, reggae, punka w Polsce (Armia, Brygada Kryzys, Izrael). Poza tym nie pominięto ikon światowego jazzu (Davis, Stańko) i pop-rocka (Madonna) oraz jedyne go z rockowym rodowodem noblisty — Roberta Allena Zimmermana<sup>69</sup>.

Wśród zbadanych czasopism największą liczbę artystów/formacji omówiono w „Tylko Rocku” (4412 — bez „różnych wykonawców” — 314): Deep Purple (111), U2 (102), Metallica (101), Pearl Jam (82), Pink Floyd (81), The Rolling Stones (79), Dżem (76), Oasis (73), Red Hot Chili Peppers (72), The Cure, Marillion (po 70). Jednak systematyzując materiały o solistach i formacjach, w których występowali, wychodzi na to, że zestawienie ukształtowało się inaczej: Deep Purple (216), The Beatles (194), U2 (141), The Rolling Stones (136), Nirvana (135), Genesis (133), Marillion (125), Pink Floyd (124), Led Zeppelin (122), Kult (118), King Crimson (117), Metallica (116), Hey (105), Armia (104), Black Sabbath (103), Pearl Jam (101). Nietrudno dostrzec tu redakcyjne preferencje, ogniskujące wokół: klasyków gatunku, prog-rocka, ciężkich brzmień (wiele grup na kolejnych pozycjach), nowych nurtów z lat 90. (grunge, w mniejszej skali Brit-pop) oraz doceniania krajowej sceny. W kontekście gatunków triumfotorem był (klasyczny) rock (738), a za nim uplasowały się heavy metal, trash, death, NWOHM itd. (720). Silną pozycję uzyskały też alternatywa/indie (439) oraz punk, wespół z wariantami (334), i rock progresywny (306). Na uboczu nie pozostawiono ponadto popu, pop-rocka, soft-rocka (215), hard rocka (183), blues rocka, rocka (146), electronic, dance, electro popu itp. (143), hardcore’u, rapcore’u, grindcore’u (138), country i folk rocka (105)<sup>70</sup>.

Od koncepcji obu pism nie obiegała zbyttnio linia redakcyjna „Rock'n'Rolla”, w którym gościli przede wszystkim artyści rockowi (212), heavymetalowi (129) oraz hardrockowi (27) oraz tzw. różni wykonawcy (111). Doceniano także: punk

<sup>69</sup> Aneks nr 5, [w:] A.M. Trudzik, „Magazyn Muzyczny” 1980–1991...

<sup>70</sup> Tenże, *Polska prasa...*, s. 546–547, 550–551, 555–556.

rock/hard core (107), pop-rock — 58 i pop — 10 oraz alternative rock/indie (27 oraz NGS — 4), blues rock (25), rock progresywny/art rock (16), new wave/dark wave (16), jazz (12), reggae (11) i poniżej 10. m.in. industrial rock, gothic rock, awangardę/underground, czy folk rock. Uwzględniając liczbę publikacji na temat konkretnych nurtów, trzeba dodać, że nie zaszły większe zmiany: rock (473), heavy metal (214), pop rock (139), punk rock (116), różni wykonawcy (111), hard rock (82), hard core (48), alternatywa/indie oraz NSG (43), pop (42), new wave/dark wave (34), rock progresywny (33), blues rock (30), gothic rock (23), reggae (20). Zaskakujące były jednak rezultaty odnośnie do popularności artystów/zespołów: Stanisław Sojka (19), Big Cyc, Kult (po 15), De Mono (12), Deep Purple, The Rolling Stones (11), Lady Pank, C. Niemen, Wojciech Waglewski (po 10). Odnosząc się do liczby publikacji o nich, należy stwierdzić, że nie doszło do znaczących „przesunięć”, ale dwie pierwsze lokaty przypadły innym wykonawcom, tj. muzykom aktywnym w Tilcie, Izraelu, Brygadzie Kryzys (27) oraz Deep Purple, Rainbow, Whitesnake, Dio (22). Za nimi uplasowali się: Kult (21), Sojka, Voo Voo (20), De Mono (16), Big Cyc i Van Halen (15) i in.<sup>71</sup>

## Zakończenie

Podstawowym celem artykułu było wprowadzenie do naukowej refleksji problematyki „Magazynu Muzycznego” — jednego z dwóch najbardziej opiniotwórczych pism muzycznych, docierających i kształtujących gusta młodzieży w czasach PRL-u. Jednak nie mniej istotne okazało się w zamysle autora poinformowanie o przebiegu zakrojonych na szeroką skalę badań nad tytułem, które — wypada mieć nadzieję — umożliwią holistyczną rekonstrukcję jego historii. Pewne wątpliwości mogło budzić aprioryczne zaliczenie periodyku do czasopism rockowych, lecz biorąc pod uwagę dwa aspekty badań: komunikację wizualną i zawartość merytoryczną/muzyczną, identyfikujące realnie tytuł z prasą o takiej proveniencji, ewentualne obiekcje zostały chyba wyeliminowane. Warto też zauważyć, że w niniejszym artykule właściwie nie uwzględniono rezultatów deskryptywnej charakterystyki pisma („*Rockolucja*». *Ewolucja «Magazynu Muzycznego» (1980–1991) w kierunku pisma rockowego*”), która z pewnością wzmocni tę argumentację.

Dysponując pokazną pulą danych statystycznych dotyczących „Magazynu Muzycznego”, ale i „Tylko Rocka”, czy „Rock'n'Rolla”, wręcz konieczne było ukazanie podobieństw i różnic między nimi. W powszechnym mniemaniu dwa pierwsze traktuje się jako ściśle ze sobą powiązane<sup>72</sup>, co w dużej mierze jest racjonalne. Drugi

<sup>71</sup> Tenże, „*Rock'n'Roll*” (1990–1991)..., s. 124–125.

<sup>72</sup> [https://pl.wikipedia.org/wiki/Tylko\\_Rock](https://pl.wikipedia.org/wiki/Tylko_Rock) [dostęp: 15.08.2023].

z miesięczników, mimo zbieżności w czasie ukazywania się z „Magazynem Muzycznym”, hołdował innym wzorcom redakcyjnym, m.in. dlatego, że jego trzon wywodził się z „Non Stopu”, a tym samym odmiennie recypował pojęcie „rocka”, jego spuścizny i dalszej ewolucji.

## Bibliografia

### I. Materiały źródłowe

#### Prasa

„Magazyn Muzyczny” (komplet numerów z lat 1980–1991).

#### Teksty wykorzystane w artykule

\*\*\*, \*\*\*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1981, nr 2, s. 2.

\*\*\*, \*\*\*, „Magazyn Muzyczny” 1984, nr 4, s. 2.

\*\*\* (Redakcja), \*\*\*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 1, s. 2.

\*\*\*, *Złota Lista Przebojów Programu Trzeciego*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 2, s. 28.

Baj W., \*\*\*, [w:] *Żale, odgłosy, donosy*, „Magazyn Muzyczny” 1989, nr 4, s. 31.

Butrym M., *40 lat minęło...*, „Magazyn Muzyczny” 1984, nr 4, s. 3.

Butrym M., *Do siego...*, „Magazyn Muzyczny” 1985, nr 6, s. 3.

Butrym M., *Tajemnice istnienia*, „Magazyn Muzyczny” 1985, nr 1, s. 3.

Cabanowski M., *Polska fonografia jazzowa w latach siedemdziesiątych*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 3, s. 8.

Halber A., *Proteza dla fonografii*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 2, s. 6–7.

Halber A., *Video kompleks*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1986, nr 3, s. 22–25.

jm, \*\*\*, [w:] *Wiadomości i relacje*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 4, s. 3.

Jotem, *Kolejka do kasy*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1987, nr 1, s. 2.

Jotem, *Lista nieobecnych*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1988, nr 2, s. 5.

Jotem, *Rozum i dźwięk*, „Magazyn Muzyczny” 1985, nr 3, s. 2.

Jotem, *Talent na festiwalu*, „Magazyn Muzyczny” 1984, nr 5, s. 2.

Kaczorowski W.S., *Gdzie są rekiny?*, „Magazyn Muzyczny” 1989, nr 4, s. 2.

Kaczorowski i W.S., *Nie tylko szmal*, „Magazyn Muzyczny” 1989, nr 11 s. 2.

Karpiński A., *Przegląd szkolnych zespołów muzyki rozrywkowej*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 9, s. 5.

Kolegium Redakcyjne, \*\*\*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 1, s. 2.

Królikowski W., *Rockin' Jamboree*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 12, s. 8.

Królikowski W., *W połowie*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1987, nr 1, s. 7–9.

Marczyński J., *Pensja dla muzyka*, „Magazyn Muzyczny” 1985, nr 3, s. 20.

Marczyński J., *Wojna z głuchymi*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1986, nr 6, s. 3.

Mechanisz J., *Bez odpowiedzi*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 2, s. 2.

Nowakowska E., *Grajcie w Głogówku. Pierwsze Opolskie Prezentacje Młodych Muzyków*, „Magazyn Muzyczny” 1984, nr 3, s. 20–21.

- Nowakowska E., *Marchewka ma lepiej*, „Magazyn Muzyczny” 1988, nr 12, s. 23.
- Nowakowska E., *Z czym do Turka?*, „Magazyn Muzyczny” 1984, nr 3, s. 19.
- Pielka J., *ZSMP. Śpiewamy razem*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 1, s. 7.
- Redakcja, *Co miesiąc*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1986, nr 2, s. 3.
- Redakcja, *Kochani*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1988, nr 3, s. 2.
- Redakcja, *Zmieniamy się. Co Wy na to?*, „Magazyn Muzyczny” 1989, nr 4, s. 2.
- Rochała P., \*\*\*, [w:] *Żale, odgłosy, donosy*, „Magazyn Muzyczny” 1990, nr 1, s. 31.
- Rowiński J.A., *Festiwale? Ile i jakie?*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 12, s. 14.
- rr, \*\*\*, [w:] *Wiadomości i relacje*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1981, nr 6, s. 3.
- Rzewuski J.A., *I Ogólnopolski Przegląd Muzyki Młodej Generacji — Jarocin '80*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 10, s. 6.
- Rzewuski J., *Pionierzy nowej fali*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1981, nr 1, s. 10–13.
- Słupina K., \*\*\*, [w:] *Żale, odgłosy, donosy*, „Magazyn Muzyczny” 1989, nr 4, s. 31.
- Stopka redakcyjna, „Magazyn Muzyczny” 1991, nr 1, s. 31.
- Szachowski T., *Jazzrockowe Postscriptum*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 4, s. 13.
- Tłuczkiewicz T., \*\*\*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1983, nr 1, s. 3.
- Weiss W., *Spotkanie twórców i wykonawców piosenki amatorskiej w Myśliborzu*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 1, s. 5.
- Weiss W., *Walka o ogień*, „Magazyn Muzyczny” 1984, nr 1, s. 7.
- wk, \*\*\*, *Wiadomości i relacje*, „Jazz. Magazyn Muzyczny” 1980, nr 9, s. 3.
- wk, *Tęsknota za dobrym rzemiosłem*, „Magazyn Muzyczny. Jazz” 1982, nr 2, s. 17.
- W. K.[rólikowski], *Dozwolone do lat 18?*, „Magazyn Muzyczny” 1984, nr 2, s. 10.

## II. Monografie, artykuły, rozdziały w pracach zbiorowych

*Artyści i sceny metalowej (kontr)kultury*, pod red. J. Koska, Kraków 2020.

Baran D., *Dziennikarze „Magazynu Muzycznego” i „Non Stopu” wobec zachodnich trendów w muzyce (lata 80.)*, [w:] *Słowami o dźwiękach... Muzyka w mediach (nie tylko doby PRL-u)*, pod red. B. Afeltowicz, A. Trudzika, Szczecin 2017.

Ciesielski R., *Polska krytyka jazzowa XX wieku. Zagadnienia i postawy*, Zielona Góra 2017.

*Dziennikarstwo i media muzyczne a polityka*, pod red. D. Barana, A.M. Trudzika, Opole 2020.

Filas R., *Dziesięć lat przemian mediów masowych w Polsce (1989–1999). Propozycja periodyzacji*, „Zeszyty Prasoznawcze” 1999, nr 1–2.

*Media a Polacy. Polskie media wobec ważnych wydarzeń politycznych i problemów społecznych*, pod red. K. Pokornej-Ignatowicz, S. Jędrzejewskiego, J. Bierówki, Kraków 2012.

*Media i dziennikarstwo w XX wieku. Studia i szkice*, pod red. M. Kaczmarczyka, M. Boczkowskiej, Sosnowiec 2015.

*Słowami o dźwiękach... Muzyka w mediach (nie tylko doby PRL-u)*, pod red. B. Afeltowicz, A. Trudzika, Szczecin 2017.

Trudzik A., *Bob Dylan przed otrzymaniem Literackiej Nagrody Nobla. Recepcja artysty w polskiej prasie muzycznej rockowo-jazzowej (analiza ilościowo-jakościowa)*, [w:] *Słowami o dźwiękach... Muzyka w mediach (nie tylko doby PRL-u)*, pod red. B. Afeltowicz, A. Trudzika, Szczecin 2017.

Trudzik A., *Czy „Rock'n'Roll” to paradoksalnie pismo hard rockowe/heavy metalowe?*, [w:] *Artyści i sceny metalowej (kontr)kultury*, pod red. J. Koska, Kraków 2020.

- Trudzik A., *Dziennikarstwo i media muzyczne (rock, jazz, pop i inne). Nowe wyzwania w kontekście dekady badań w nowym obszarze nauk o mediach*, [w:] *Z teorii i praktyki komunikacji społecznej. Stan i rozwój badań w Polsce*, pod red. K. Konarskiej, A. Lewickiego, P. Urbaniaka, Wrocław 2018.
- Trudzik A., *Jazz in Central and Eastern Europe as discussed by Jazz Magazine (1956–1959)*, „*Studia z Dziejów Rosji i Europy Środkowo-Wschodniej*” 2020, vol. 55, nr 3 (Special Issue).
- Trudzik A., *Na początku był „Jazz”. 60 lat prasy muzycznej (jazz, rock) w Polsce*, „*Zeszyty Prasoznawcze*” 2017, nr 1.
- Trudzik A., *Na styku dwóch epok. „Non Stop” (1988/89) — początki ewolucji rynku prasy muzycznej*, [w:] *Media a Polacy. Polskie media wobec ważnych wydarzeń politycznych i problemów społecznych*, pod red. K. Pokornej-Ignatowicz, S. Jędrzejewskiego, J. Bierówki, Kraków 2012.
- Trudzik A., *Polska prasa muzyczna w dobie transformacji ustrojowej. „Tylko Rock” 1991–2002*, Gdańsk 2017.
- Trudzik A., *Rekonstrukcja historii — prasa muzyczna, jako pomijany segment prasy wydawanej oficjalnie w stanie wojennym*, [w:] *Media i dziennikarstwo w XX wieku. Studia i szkice*, pod red. M. Kaczmarczyka, M. Boczkowskiej, Sosnowiec 2015.
- Trudzik A., *„Rock'n'Roll” (1990–1991). Niezbyt pomyślna próba transplantacji dobrych wzorców prasy muzycznej (rockowej) z PRL-u do III RP*, [w:] *Dziennikarstwo i media muzyczne a polityka*, pod red. D. Barana, A.M. Trudzika, Opole 2020.
- Trudzik A., *Strategie genologiczne krajowej prasy muzycznej w latach 70. XX w. (jazz, rock, pop)*, „*Zeszyty Prasoznawcze*” 2019, nr 4.
- Trudzik A., *„Tylko Rock” — dzieje pisma oraz rezultaty badań nad miesięcznikiem*, „*Zeszyty Prasoznawcze*” 2014, nr 3–4.
- Z teorii i praktyki komunikacji społecznej. Stan i rozwój badań w Polsce*, pod red. K. Konarskiej, A. Lewickiego, P. Urbaniaka, Wrocław 2018.

### III. Opracowania popularnonaukowe

- Królikowski W., *Breakout. Absolutnie*, Warszawa 1993.
- Schmidt A., *Historia jazzu 1945–1990*, t. 3. *Zgiełk i furia*, Warszawa 1997.
- Weiss W., *Tomek Beksiński. Portret prawdziwy*, Czerwonak 2016.